Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 13. — Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 18. січня, 1922. — VOL. XXX. — No. 13. — Jersey City, N. J., Wednesday, January 18, 1922. — THREE CENTS

ХОДІМ З КОЛЯДОЮ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

КОНФЕРЕНЦІЯ УХВАЛЮЄ МИТО ДЛЯ КИТАЮ

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Конференція для зменчення морських зоружень та рішення питань Далекого Сходу розбирала на нинішньому засіданню справу мита для Китаю.

Беручі в конференції участь держави (Злучені Держави, Англія, Япан, Франція, Португалія, Бельгія, Італія, Голяндія і Китай) згодилися, що Китай ще не має дістати свободи установляти і збирати свої мита. Вони ще далі мають оставати під зарядом чужих держав. Держави згодилися на висоту мит, які мають бути накладані на товари, спроваджувані до Китаю. Протягом чотирох місяців по скінченню вашінгтонської конференції має зібратися в Шангаю в Китаю митова конференція, яка має уложити подробичну тарифу на товари, спроваджувані до Китаю та вивожені з Китаю. Ся тарифа має потім увійти в життє протягом двох місяців.

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ УСТАНОВЛЕННЯ МИТА КИТАЄВИ УЖЕ ПОЧАЛАСЯ В СЕНАТІ.

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Рівночасно, як конференція для східних справ ухвалювала мито для Китаю, в сенаті показалася уже кампанія проти диктовання Китаєви якихнебудь митових обмежень.

Перший протест проти сього підняв сенатор Кінг з Юти, відомий приятель бувшого президента Вилсона та завзятий оборонець Ліги Народів. Він пятнував установлюванне податку та мита для Китаю як противне традиційній політиці Злучених Держав, які ніколи не вмішувалися у внутрішні справи других держав.

Опираючися на сьому, сенатор Кінг вніс резолюцію, котрою сенат мавби осудити якенебудь обмежуванне суверенности (державної зверхности) Китаю хочби в найменчім степени.

КОНГРЕС ЗА ОСТРОЮ НЕВТРАЛЬНОСТЮ АМЕРИКИ В МЕЖИПАРТІЙНІЙ БОРОТЬБІ В КИТАЮ.

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Палата послів конґресу уже ухвалила резолюцію, даючу президентови Злучених Держав право видати проклямацію, забороняючу висилку зброї з Америки до Китаю, де її тепер моглиби вживати в боротьбі південних повстанців проти північного уряду.

НОВИЙ РОЗПОРЯДОК В СПРАВІ ДОПУЩУВАННЯ ІМІҐРАНТІВ.

ВАШІНГТОН, 16. січня. — До відома департаменту праці, котрий має нагляд над іміґрацією до Злучених Держав, донесено про справу якоїсь Діонізії Залевскої з Шікаґо, котра вернулася з Польщі з чотирома дітьми, а котру задержали іміґраційні власти на Елис Айленд в Ню Йорку, бо на її трох трох дітях вичерпалася квота іміґрантів для Польщі, так що її наймолодша дитина, кілька-місячне пригрудча, не могло бути допущене до Америки.

Секретар (міністер) праці Дейвис видав приказ, щоби Залевську випустити на беріг, і видав розпорядок, щоби на будуче в таких случаях допускати діти з матерями, не оглядаючися на квоти іміґрантів для даного краю.

НЮЙОРСЬКІ КРАВЦІ ВЕРТАЮТЬ ДО РОБОТИ.

НЮ ЙОРК, 16. січня. — Нині в ночи скінчився страйк яких 55,000 нюйорських жіночих кравців, котрий почався тому девять неділь назад як протест проти зусилля підприємців завести довший тиждень праці та заплату від штуки. Нині вечером відбулися великі збори кравців, на котрих прочитано урядове повідомленне товариства підприємців про рішенне суду, забороняюче їм ломати контракт з юнією. Лист сей повідомляє далі страйкарів, що всі шапи членів товариства підприємців будуть зі слідуючим днем отворені для робітників по давних умовах. Збори закінчилися великою овацією для провідників страйку.

БЕЗРОБІТНІ МАЙНЕРИ АПЕЛЮЮТЬ ДО ПРЕЗ. ГАРДИНҐА.

ВАШІНГТОН, 16. січня. — У президента Гардинґа зявилася депутація вестверджінських майнерів з округа Ню Ривер, просячи його о поміч для безробітних майнерів. Делеґація складалася з сімох осіб, а саме з Лоренса Двайера, урядника майнерської юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, трох делеґованих майнерів, двох жінок безробітних майнерів та їх двоє дітий, з котрих одна має 11, а друга 10 літ.

Делеґація представляла положенне безробітних, котрі хочуть працювати, але не можуть, бо компанії поставили їх на чорну лісту за їх діяльність на користь майнерської організації. Положенне безробітних майнерів страшне: вони не мають ані поживи, ані одежі, ані топлива, бо вуглеві компанії не дозваляють навіть збирати вуглеві відпадки на огрітте їх хат. До того компанії мали видати приказ викидати безробітних з хат, і сю погрозу мають почати виконувати уже в найблизчу середу.

Президент Гардинґ зараз зарядив конференцію делеґації з секретарем (міністром) праці Дейвисом та зателеграфував до губернатора стейту Вест Верджінії по інформації про положенне в майнерських таборах в Мебскот та поблизьких майнерських місцевостях. Самі члени депутації покликалися перед президентом Гардинґом на слідство серед безробітних майнерів, роблене губернатором Морганом.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ІМЕНОВАНИЙ ПОЧЕСНИМ ГОРОЖАНИНОМ МІСТА НЮАРКУ, Н. ДЖ.

НЮАРК, Н. ДЖ., 16. січня. — Нині в Нюарку було урядове торжество для міста, а зокрема для Українців.

Управа міста Нюарку запросила нині вполудне до дому міської ради (City Hall) митрополита Андрія Шептицького, де його приняла ціла управа міста. Посадник міста вручив йому грамоту почесного горожанства (freedom of the city) міста Нюарку. Настрій був святочний і піднеслий.

Се перший раз український достойник з Галичини одержав таке відзначенне, яке дають тільки найвисшим достойникам, котрі прибудуть до міста в гостину.

Один з присутних Американців сказав, що він сподівається, що і другі міста в Америці підуть за приміром найбільшого міста в стейті Ню Джерзи і таксамо відзначать так много заслуженого для свого народу князя церкви.

НА МОДЕРНИЙ СПОСІБ.

Місто Плейнфілд, в стейті Ню Джерзи, постановило розголосити світови, які то користи та вигоди воно дає всім, що в ньому поселяться. В тій ціли міська торговельна палата взялася за наймодернійший спосіб: постановила вжити бездротного телеґрафу. Бездротна телеґрафічна стація буде розсилати на великий простір довкруги телеґраму, в якій буде писано про користи міста, а хто перший піймає сю телеґраму, — очивидно, при помочи апарату до ловлення бездротних телеґрам, — той дістане від палати нагороду в сумі десять долярів.

САМОУБИЙСТВО ВОЯКА.

У Вашінґтоні поповнив самоубийство американський жовнір Андрій Бравн, з Філаделфії. Він приїхав до Вашінґтону, щоби вручити федеральному бюрови ветеранів свій тестамент, котрим він розпоряджає своєю військовою асекурацією. Тестамент написав він ще кілька місяців тому назад і вислав до бюра ветеранів, але не діставши ніякої відомости з бюра про одержанне його тестаменту, поїхав особисто до Вашінґтону, зголосився до бюра ветеранів, предложив свій тестамент, в котрім установляє своїм спадкоємцем свого брата, котрий живе в Угорщині, а потім застрілився таки в бюрі. Асекурація, яку має дістати його брат, виносить 10,000 долярів; мають її виплачувати йому по яких 60 долярів місячно.

Самоубийник мав уже 44 роки життя. Він зголосився був до війни самохітно. Так як військові власти завважали, що він недомагає троха на умі, його віддано до шпиталю. Були се наслідки якогось випадку на автомобілі. По двох роках лічення він виздоровів на стільки, що лікарі признали його нешкідливим маняком і випустили зі санаторії.

ДИНАМІТОМ ЗДЕРЖАНО ПОЖАР.

В місті Мексії, в стейті Тексас, вибух великий пожар, котрий грозив знищеннем бизнесовій части міста, побудованій на борзі з дерева. Правда, до пожару приїхала з машинами пожарна сторожа, але машини на ніщо не здалися, бо не було звідки взяти води. Коли пожар знижив уже ряд будинків та причинив шкоди на якого чверть міліона долярів, огнева сторожа, порозумівшися з поліцією, підложила динаміт під ряд домів, стоячих на дорозі огню. Коли їх висаджено у воздух, на їх місце повстала прогалина, на якій огонь задержався.

Місто Мексія належить до тих кількох міст, що послідними кількома тижнями зросли в небувалий спосіб в наслідок богатих покладів нафти, відкритих в їх околиці. Лише пару місяців тому назад мало воно всего три тисячі населення, нині має уже 30 тисяч мешканців. З населеннем росла в місті роспуста та піятика, так що аж стейтові власти мусіли проголосити виїмковий стан, щоби покласти сьому кінець.

З ЖИТТЯ МОЛОДІЖІ В ЛАТВІЇ.

В Латвії має молодіж кілька організацій ріжних політичних напрямків. Істнує т. зв. „Союз національної молоді", яким проводять лютерські ксьондзи, мається також „Союз соціялдемократичої молоді", який обіймає 9 ґруп. Між якими найбільша ґрупа в Ризі. Цего місяця скликує цей союз конференцію. Інтеліґентна молодь, яка симпатизує ідеям революційного Марсізму, обєднується в клюбах університету і при вищій народній школі. Ці клюби мають богато секцій, які ведуть енерґічну роботу. Видається журнал „Будуччини".

НАСЛІДКИ ПОСПІХУ.

Др. Ройел Ковпеленд, комішенер здоровля міста Ню Йорку, звертає увагу мешканцям сього міста (та й мешканцями других великих американських міст), на небезпеку, яку для їх здоровля становить велике місто, а передусім поспіх, до якого примушують людий великі простори, відділюючі їх мешкання від місця праці. Він каже:

„Нема сумніву, що обставини, серед яких люди живуть в сьому місті, ведуть їх до хороб серця. Вони женуть по сходах підземної зелізниці, беручи по два степені нараз; вони спішуться, ідучи з дому, і вони спішуться, вертаючи домів; вони навіть відпочивають нервово. Вони ковтають свою їду скваино; навіть на вечерній забаві борзяться.

Наслідком такої поквапности являється передусім поширенне ріжних хороб серця. Місто Ню Йорк, на думку дра. Ковпеленда, має розмірно більше хорих на серце як котренебудь друге місто у світі. Він нараховує що в 1921. році 12,006 осіб вмерло в місті від ріжних недуґ серця. Рік тому назад померло о 664 осіб менче.

БРАТ УБИВ БРАТА.

Перед судом присяжних у Львові станув Іван Коцур, 20-літний парубок з Равщини і Іван Заброцький, обжаловані за убийство Михайла Коцура. Слідство виказало, що Михайла Коцура убив вистрілом з кріса в ночі його брат Іван, який признався, що брата убив тому, що він оженився і замешкав в домі, який мав припасти йому. По переведеній розправі, трибунал засудив Івана Коцура на 9 літ тяжкої вязниці а другого обжалованого увільнив від вини і кари.

СМЕРТЬ ҐАБРІЄЛІ ЗАПОЛЬСКОЇ.

В суботу, дня 17. грудня померла у Львові відома польська письменниця і драматична артистка Ґабрієля Запольска переживши 65 літ.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Сим подається до загального відома, що Екзекутива У. Н. Союза, в увзглядненню численних домагань урядників відділових, з огляду на усталений звичай по відділах У. Н. Союза, в цій порі року приймати нових членів до організації за зменшену ціну вступного, ухвалила, що в місяцях СІЧНИ і ЛЮТІМ 1922 року буде приниматися НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА ЗА ОПЛАТОЮ ТІЛЬКО 50 ЦЕНТІВ, ВСТУПНОГО.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

ІВАН КАЩТАНЮК, гол. рекорд. секретар.

Дано в Джерзи, Сіти, Н. Дж. 28 грудня 1921 р.

БРИТАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПЕРЕДАЛО ВЛАДУ В ІРЛЯНДІЇ В РУКИ НОВОГО ІРЛЯНДСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

В ПОНЕДІЛОК, 16. СІЧНЯ, 1922, СКІНЧИЛОСЯ 750-ЛІТНЄ ПАНОВАННЄ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В МАЛЕНЬКІЙ ІРЛЯНДІЇ І ІРЛЯНДСЬКИЙ НАРІД ОБНЯВ ВЛАДУ В СВОЇ РУКИ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 16. січня. — Сьогодня сполудня урядово установлено тимчасове правительство Ірляндської Вільної Держави в даблинському замку.

Віцекороль Фицелен в заступстві короля і британського парляменту приняв Майкела Коллинса, голову ірляндського тимчасового правительства, і його 7 товаришів. Він повідомив, що на приказ коронної ради має сейчас передати їм владу в Ірляндії.

Відомість, що нове ірляндське правительство має перенята владу у свої руки, стягнула кругом замку великі товпи народа.

Перенятте влади було дуже просте і скромне, але всетаки зробило воно велике вражіннє на народ, свідомий того, що се валиться 750-літнє панованнє Великої Британії в Ірляндії, а настає нова доба, доба Ірляндського народовластя.

Британське правительство в Ірляндії перестало істнувати о годині 2.30 сполудня, коли закінчилася одногодинна розмова Коллинса з Фицеленом взаїмними желаннями для добра обновленої Ірляндії.

ПЕРША ВІДОЗВА КОЛЛИНСА ДО ГОРОЖАН ІРЛЯНДІЇ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 16. січня. — Голова тимчасового правительства Ірляндської Вільної Держави видав відозву до народу, в якій повідомляє, що обіймає з днем 16. с. м. свої обовязки, установлені на основі лондонського британсько-ірляндського договору з 6. грудня, 1921.

Він запоряджує, що бусі державні установи виконували свою діяльність, поки нове ірляндське правительство інакше не запорядить, на підставі нової конституції Ірляндської Вільної Держави, яку має ухвалити новий ірляндський парлямент.

БУДЕ 1,000 ДЕЛЕҐАТІВ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

ҐЕНУЯ, Італія, 16. січня. — Італійський премієр Бономі повідомив управу міста Ґенуї, що в міжнародній господарській конференції, яка зачнеться в сьому місті 8. марта с. р., візьме участь 1,000 делеґатів, дорадників, знавців і секретарів.

Місто Ґенуя, котре разом з многими другими містами голосить себе місцем уродження відкривця Америки, Христофа Колюмба, турбуєтся, як воно помістить у себе тілько гостий.

ПУАНКАРЕ БОЇТЬСЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ, В ІТАЛІЇ.

ПАРИЖ, 16. січня. — В тутешніх дипльоматичних кругах заявляють, що новий французький премієр Пуанкаре противиться заповідженій в Кан, у Франції, міжнародній господарській конференції в Ґенуї, в Італії, на 8. марта с. р. аліянтською Найвисшою Радою. Кажуть, що він противний сій конференції головно ізза того, що на неї запрошено також російських большевиків.

НОВИЙ ПРЕМІЄР ФРАНЦІЇ РАЙМОНД ПУАНКАРЕ ОБНЯВ УРЯДОВАННЄ.

ПАРИЖ, 16. січня. — Новий французький премієр Раймонд Руанкаре обняв уже сьогодня урядованнє яко президент кабінету і міністер заграничних справ.

Сьогодня мав він першу розмову про міжнародні відносини в Европі з британським міністром заграничних справ лордом Корзоном.

Ся розмова не була урядова і мала тільки вид приватної розмови. Вони виміняли між собою погляди про англійсько-французькі відносини, аби зробити зачаток для дальших переговорів у сій справі.

Звісно, що Пуанкаре хотів би зміни проекту про англійсько-французький договір, в сьому напрямі, аби обі інтересовані держави обороняли і пильнували виконання версайського мирового договору, одначе є певною річию, що сього Пуанкаре не осягне, бо правительство Великої Британії не хоче до нічого більше зобовязуватись, кромі того, що буде обороняти Францію, якби Німеччина без визову з французької сторони на неї напала.

ЗИТА ЩЕ ПРОБУЄ ЩАСТЯ ЗІ СИНОМ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини (Мадярщини), 15. січня. — Кажуть, що жінка бувшого австрійсько-угорського монарха Зита приїхала на територію Угорщини з 9-літнім сином Оттом і хоче старатись здобути для нього угорський престол.

Вгадують, що вона найде піддертє серед мадярських роялістів (приклонників королівства), котрі говорять, що й адмірал Горті, тимчасовий управитель Угорщини, є за сею кандидатурою.

ПАЛЯТЬ ДОКУМЕНТИ БРИТАНСЬКОЇ ВЛАДИ В ІРЛЯНДІЇ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 15. січня. — В даблинській палаті палять денно й нічно стоси всяких документів з часів британської влади. Бояться, що в сьому огні можуть згоріти важні для істориків документи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОНЕЦЬ МОЛОЧАРСЬКОГО СТРАЙКУ В НЮ ЙОРКУ.

Дня 11. січня с. р. закінчився страйк молочарських візників в Ню Йорку. Почався він був ще 14. падолиста минувшого року, отже тревав майже два місяці. Зарядили його урядники місцевого льокалю юнії молочарських візників, а потвердили загальні збори членів льокалю. Страйк почався серед обставин, які мусіли збудити проти себе деякі підозріння. Наперед страйкарі домагалися не лише задержання давньої заплати, але й ще жадали підвишки. Домагалися вони її мимо сього, що розвожувачі молока в Ню Йорку мали заплату таку, яку вони мали в час війни, отже розмірно високу. Не менче здивувало усіх, що страйк заряджено в час, коли вулиці Ню Йорку аж повні від безробітних і коли підприємці без трудности можуть набрати нових робітників, кілько їм треба, і то по ціні, яка їм подобається. До того міські власти, які не дуже то спішаться попирати страйки в инчі часи, поспішилися поперти страйкуючих молочарських візників, а нюйорський комішенер здоровля порадив страйкарям не журитися за страйк, піти ловити рибу в морю, а цілу справу лишити на мейора.

По двох місяцях справа вияснилася. Страйкарі побачили, що страйк не вдасться. Компанії заявили, що вони мають подостатком робітників, і що незадовго всі місця, полишені страйкарями, будуть заняті. Се заалярмувало страйколомів. Вони стали підозрівати урядників своєї юнії за кепську політику. Скликано збори і на них показалося, що урядники не вели кепської політики, але просто зрадили членів юнії. Виявилось, що союз молочарських юній з гори не признавав страйку. Він уважав теперішний час за зовсім непідходячий для починання страйку. Він не то що не радив робітникам добиватися висшої заплати, але вдоволитися задержанням давної скалі зарібків. Юнія вислала довшу телеграму в тій справі до голови нюйорського льокалю молочарських візників і ся телеграма була йому доручена перед зборами, які мали рішити про страйк. Та предсідатель затаїв перед зборами телеграму, і збори за його стараннем ухвалили починати страйк. Страйк тревав два місяці, коштував юнію 129,000 долярів, а робітників тяжкі терпіння, богато клопотів, арештовання і т. п. Нарешті, коли молочарські компанії уже заступили майже усіх старих робітників новими, страйкарі постановили покинути страйк і старатися за оставші „джаби", які певно не вистарчать і для десятої частини.

Тепер робітники обжаловують своїх юнійних місцевих провідників за зраду їх інтересів. Старих урядників скинено, а на їх місце вибрано нових. Та й се відай юнії не вратує перед повним упадком. Наперед від неї відступлять ті, що перестануть розвозити молоко для молочарських підприємств, бо відомо, кождий пристає до юнії свого ремесла чи промислу. Як уже сказано, таких буде богато, бо майже усі місця страйкарів заповнені свіжо набраними робітниками. Зорганізувати нових робітників буде дуже трудно, бо старі нерозважною політикою дали богато аргументів в руки всяким ворогам робітничих юній. Про се знає розпадаючася тепер юнія аж надто добре, бо вона тямить, якої то тяжкої пятнайцять-літної праці треба було покласти коло зорганізовання сих робітників, котрих тепер за два місяці нерозважного поступовання розбилося. Навіть в случаю, якби вдалося зорганізувати нових робітників в юнію, вона ще довго буде мусіти ждати, заким назбирає тільки гроша в касі, щоби виступити як успішне оружжа боротьби проти підприємців.

З упадком юнії пропадуть овочі тяжкої та завзятої організаторської праці. Кара, яку понесли урядники юнії, певно не відповідає тій шкоді, яку вони вчинили юнії та її членам. Хоч члени завинили також через свою неувагу та недбальство, то кара, яка їх стрінула, богато перевисшає їх вину. Завинили також урядники міста, які попирали безвиглядний страйк; тепер страйкарі знають, що се роблено з огляду на наближаючіся тоді міські вибори, для зловлення робітничих голосів; скінчилися вибори і забулися обіцянки краснорічивих міських політиканів.

Не від речі булоби також пригадати, що сей страйк, викликаний зрадливими юнійними урядниками, вихваляли під небеса наші большевики. Хоч боротьба юній за поправу робітничої долі їх так обходить, як собаку пята нога, та хоч вони мовчуть про всі инчі страйки, та проте вони зі запалом виступали в обороні нюйорських юнійних босів, як сі зарядили страйк, котрий в своїх наслідках довів до розбиття юнії. В нюйорськім органі наських большевиків вихваляли нюйорського комішенера здоровля за його прихильне робітникам становище в справі страйку, а в скрентонськім органі наських ляхоманських кацапів виступав грубий філаделфійський оборонець покривджених зі закидом проти нашої газети, що вона попирає скебівство, дарма, що він самий не належить до юнії і працює в шапі, в котрій юнійні робітники вийшли на страйк.

ЯК ВИГЛЯДАЄ НУТРО ПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРА.

(Кореспонденція „Свободи").

На се цікаве питання дає таку відповідь польська ґазета „Нова Реформа" в ч. 294:

При цілім розбиттю на партії й партійки і при їх заїлій боротьбі дивує легкість, з якою вони порозуміваються навіть у найтрудніщих справах. Одною з причин сього явища есть **мала політична освіта пересічних польських послів.** Вони просто не вміють предвидіти наслідків своїх голосовань і тому так легко голосують, ухвалюють. Друга причина того — се страх перед публичною опінією („що люди скажуть..."). Вітосови і його партії не в смак була публична данина. Але згодилися на неї — зі страху перед опінією.

Та се появи спільні всім демократичним державам.

Ріжниця починається щойно при питанню: **„Хто кермує людиною з улиці?"**

В західних державах кермує тою „людиною з улиці" — кляса посідаючих. Вона робить там публичну опінію при допомозі своїх грошей, своїх орґанізацій і свого правительства. **Там опінія тисне на парлямент, а парлямент тисне на правительство в такім напрямі, якого тому правительству треба.** Се колісце придумує й укладає **посідаюча кляса,** або наймогутніща її частинка при помочи публичної опінії.

Скрізь добуваються на верх парляментарні політики, люди хвилевих успіхів, які йдуть на помацки від одної справи до другої й задоволені найбільше тим, коли їм удасться обминути що трудніще. Нігде не правлять ґенії.

В Польщі сойм показався дуже податливим оруддєм. Опінія викликає панічний страх. Словом — є всі умови до того, щоби правити державою. **Нема тільки найважніщої умови в Польщі. А саме: нема кому правити державою.**

Демократія — то систем анонімних (безіменних) сил. Але в Европі й Америці тою безіменною силою є **богатство** і ті, що його посідають. В Америці — це директори великих промислових тростів, у Франції директори банків, в Англії директори великих корабельних і торговельних фірм. **В Польщі нема нічого подібного, нема кому правити.** Фахові політики, яких витворилося богато, не мають кого слухати ні кого обслуговати. **Тому така маса блудів і суперечностей у їх діланню.** Не кермує ними ніякий послідовний інтерес, тільки змінчиві настрої дня, або загальна абстракція, що називається „публичним добром". А „публичне добро" в Польщі — це пуста таблиця, на котрій кождий пише собі, що хоче. І розуміється, пише кождий щось иншого. Написати щось одно і припильнувати, аби того не змазати, — не може в Польщі ні уряд, ні сойм. Це моглаби зробити тільки міцна суспільна кляса, доволі сильна умово й фізично, аби сказати „Держава це я."

Теперішна суспільність ділиться на три кляси: 1) Висшу, яка посідає, а не працює. 2) Середну, яка посідає і працює, 3) Нищу, яка працює, а не посідає і терпить недостаток.

Перша з тих 3 кляс не може правити державою вже тому, що правління це тяжка праця, а та кляса не любить і не уміє працювати. Кляса нища не має здібности до правління, бо не могла її в собі виробити ізза недостатку. Остає тільки кляса середна, міська і сільська.

Але та середна кляса в Польщі незорганізована. І доки це не станеться, даремні будуть всі нарікання на сойм і уряд Польщі.

Такий зміст виводів одної з польських найрозумніщих ґазет.

Ті виводи на загал правдиві, одначе в однім неповні. Автор статті схопив одним поглядом тільки дійсний теперішний стан польського державного центра, але не застановився над головною причиною сього стану, ні над його наслідками, які скорше або пізнійше мусять наступити. Можливо, що нам Українцям з боку видніша та головна причина і ті наслідки, ніж йому, що сам живе в тім страшнім але хвилевім творі, який називається „польською державою".

Головна причина такого стану тої „держави", що має порожне місце там, де инші дійсні держави мають якийсь державний центр, — есть те, що **Польща не живе будуччиною, тільки минувщиною.** А тільки будуччина — це життя. Минувщина — це гріб. І тому Польща має пустку гробу там, де в инших державах бється живе серце.

Що це значить?

Як відомо, Польща поширилася була від 14-го століття на чужі їй землі сусідних народів, державну силу яких зломили татарські орди, що прийшли з азійських пустинь і степів. Польща захопила тоді такі великі простори чужих земель на сході, головно українських, що від того потому наступила її смерть.

Чому? З отсих причин:

1. Всі лучші, рухливіщі сили Польщі посунули на схід і через те в нутрі корінньої Польщі не було кому занятися будовою солідної, трівкої державности. Наступило розводненнє, розлитте польської сили. Це було першим наслідком завеликого розмаху.

2. Другим наслідком того було, що Польща втратила дійсно польські землі на заході, які забрали Німці. Там на заході втратила Польща на користь Німців також доступ до моря, який посідала. По цій утраті вона вже довго дихати не могла, бо мала замкнений віддих.

3. Ті її сили, що посунули на схід, розрослися на плодючих землях України не в глиб (цього вони доконати не могли), тільки в верх — такий бутний і паразітний, висисаючий, що його тягару не міг видержати ні український нарід, ні польська держава. Проти того паразітного верха польського панства підняв велику революцію український нарід під булавою гетьмана Богдана і так потряс Польщею, що вона вже ніколи не прийшла до себе і згодом сусіди розібрали її як дуплаве дерево. Блиск упадаючої Польщі був уже блиском порохна, що світить у ночі. До якої міри зогнила і спорохнавіла була стара Польща, найлучше видко по тім, що Москва (яка скріпилася союзом з Україною від часів Богдана) везла через цілу Польщу арештованих польських сенаторів і инших достойників, — а ні одна польська шабля не піднялася в обороні увязнених, хоч польська держава ще стояла і була розміром велика! Але вона була вже трупом довго перед „офіціяльною" смертю. В нутрі того трупа вже бушували черваки, куди хотіли.

Нарешті сусіди розібрали майно того трупа, зїдженого внутрішнім безладом і корупцією (зіпсуттям), а його зложили в домовину.

Навіть кости людини тревають у землі століттями. А щож допера кістяк державности, яка є значно треваліщим твором. Так було і з кістяком польської державности. Він фосфорично світив весь час у гробі; світив такими умами як Міцкевич, Словацький, Красінський, Сєнкевич. **Але не було це здорове світло. Бо воно звернене було виключно в минувшість.***) Ті фосфоричні світла вказували польським народним масам як ідеал, як ціль — панованнє над иншими народами, яке колись мала польська шляхта. Ніщо не обходило їх те, що за той час світ змінився, що те, що було, — минулося і що воно було зле, бо довело до занепаду і смерти державности. В блиску того фосфоричного світла могильних світил виховувалися офіцири й жовніри, що тепер убивають по вязницях українських політичних вязнів, — виховувалися ті польські судді, що судовими вироками карають українських борців за свободу, — виховувалися ті польські професори, що вже четвертий рік не допускають до вищих шкіл української молоді на її рідній землі.**)

Це все природне: бо могила виховати може тільки смерть.

Але настав такий час, коли чужій французькій силі треба було витягнути трупа старої польської державности з могили. Франція зробила це, одягла трупа, дала йому кріс на плече, вставила золоті зуби, і зґальванізований труп — почав кусати та копати ногами на всі боки. Зовсім по словам старого пророцтва, що „мерці встануть і будуть ходити та шкодити живим".

Французькі державні мужі вічували і відчувають, це що **Польща як держава може бути дійсно оживлена тільки тоді, коли стане на СВОІМ, питомім грунті.** Вони нераз перестерігали Польщу, щоби не розпиралася за далеко на схід. Розуміють цю небезпеку й розумніщі Поляки. Одначе — ґази розкладового ділання, минувшини мають свої дуже міцні закони пружимости. Супроти них всякі перестороги не здадуться ні на що. Польща силою закона тяготить у гріб, з котрого встала, пхається під ті самі ножі, які її вже раз покраяли.

І вона діпхається туди, куди пхається. Але цим разом наслідки можуть бути без порівнання острашніщі, ніж першим разом. Бо тільки наївні люди думають, що наступить якесь загальне замиреннє. Війни, які вже закльовуються, будуть — тільки далеко страшніщі ніж досі. Знищена, як пустиня, Шампанія — це тільки перший малий образ будучого способу воювання. Польща мала нагоду забезпечитися на будуче перед таким знищеннем. вона булаб доконала цього, якби була дала змогу свобідно відітхнути сусідним народам. **В тім була її історична місія на будуче.** Одначе Польща не добачила тої місії, не хотіла й під впливом історичної „місії" своєї минувщини — не могла її добачити. Замість побудовати собі забезпеку проти заглади, Польща тільки скріпила ненависть до себе, ту саму ненависть, яка її вже раз загнала в могилу. Терпіннє, яке польська політика розлила й розсадила на землях українських, білоруських, литовських — мусить видати стократний плід і нове, ще більше терпіннє. Тільки — колесо того терпіння буде обернене в противний напрям. Цього не бачать тільки засліплені минувшиною.

Історія Европи вказує на те, що нестримно мусить відродитися державність поневолених народів. Ідея „реванжу", як так виразно скристалізували й виконали Французи, — буде скристалізована й виконана також на сході Европи, — виконана з усіми залеглостями й відсотками супроти Польщі. Це не є накликуваннє до неї, бо не треба накликувати до того, що само прийде. Це не є також перестороґа, бо перестеріґати можна тільки дітей з успіхом. Зрілі люде і народи роблять те, що роблять, що мусять робити. Але наслідки того також мусять бути.

Ясніщі уми Польщі зачинають уже відчувати, що їм робиться ніяково. Оден з доказів того бачимо в статті, якої зміст ми на вступі навели. Він оповідає про пустку Польщі в місци, де у инших бється животворне, здорове серце. Це пустка гробу, який мусить прийти. Тої пустки не заткає ніяка орґанізація. Бо хто другим народам ехидно копає гріб, — сам мусить туди скотитися, хочби як пручався.

У Відні, з кінцем грудня, 1921.

Др. Осип Назарук.

*) Без огляду на сучасність і будуччину! — О. Н.

**) Низьку мораль польських діячів характеризують скандальні брехні ксьондза Лютославського в?????????

НАША НАДІЯ.

Українське студентство на еміґрації. — Його боротьба, праця й здобутки. — Хто йому помагає й хто повинен помагати.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

„Без трьох праведників ність граду стояння", — каже стародавня церковна мудрість. Є в цім слові глибокий зміст. „Три праведники", себто якась моральна сила, щось чисте, ідейне й непродажне, мусять бути в кождій державі, в кождім „граді", в ожкдім суспільстві. Бо инакше істнуваннє держави, „граду", суспільства тратить всякий сенс, боротьба еґоізмів переходить у вовчу гризню — й кінець-кінцем неминучо наступає повний розклад супільного організму, не звязаного ідейним цементом.

Де-ж ті „праведник", якими живе й тримається наша еміґрація? З моїх попередніх дописів читач міг винести вражіннє, що ціла наша еміґрація стала смердячим трупом, що нема в ній нічого ідейного й чистого, що вся вона погрязла в політичнім ґешефтярстві й гандлярстві. Поскільки мова мовиться про наше старше й середуще поколіннє, ще в великій мірі так і є. Ще серед старшого покоління стрічаються ідейні одиниці, старі праведники. Але їх занадто мало й вони занадто відстали від сучасного життя, щоб відогравати помітну ролю. На них дивляться, як на ікони, що висять у кутку хати. Їх поважають, але з ними не числяться.

Що-ж до середущого покоління, себто людей у віці між 30 і 40 років, то серед них марно булоб шукати за чистими й ідейними елементами. Політиканство їх настільки заїло й морально зіпсувало, що вони найменше можуть служити моральною підпорою для нашої еміґрації. Вони торгують своєю совістю, честю, патріотизмом, Україною, вони все продають і все купують, вони сьогодня соціялісти й завтра монархісти, сьогодня самостійники й завтра федералісти й автономісти, сьогодня антантофіли й завтра ґерманофіли... На їх чолах, як Каїнове тавро, горять словащ продається з публичного торгу".

Та коли-б серед нас не було „трьох праведників", ми не моглиб істнувати й давно вже пересталиб бути суспільним орґанізмом. А ми істнуємо й не тільки не спускаємося на дно, а навпаки консолідуємося й кристалізуємося в правдиву суспільну силу. Чим же ми живемо й чим тримаємося?

Наша сила, наша моральна підпора й наша надія — це наше молоде поколінне, наше студентство. Кого нападає зневірє, хто готовий впасти в розпуку, хто не бачить виходу з темної ночі, що нас обгорнула, — нехай близче придивиться до життя наших студентських гуртків і громад у Празі, Берліні, Відні. Ця молода Україна, Україна будучности, має в собі таке глибоке й чисте жерело живих сил, що кождий, хто доторкається до того жерела, відходить з освіженою й відмолодженою душею, наче живущої води напився.

Живучи в Берліні, я можу говорити лише про тутешню українську студентську громаду. Але думаю, що берлінське студентство не є якимсь щасливим виїмком. Навпаки, можна навіть думати, що наші студентські громади в Празі й Відні де в чім стоять вище берлінської. Тим приємнійше зазначити, що берлінськ українське студентство справляє таке гарне вражіннє й дає підставу для таких потішаючих висновків.

Берлінські українські студенти — здебільшого бувші полонені й інтерновані великоукраїнської та галицької армії. Віком це вже не дітваки, а все здебільшого люде, що мають по 25—26 років. За свого віку вони вже зазнали всього: були, як то кажуть, і на коні й під конем. Бились вони з большевиками й Поляками, зазнали польської й німецької неволі, перехорували на тиф, зазнали голоду й холоду, навчилися шевства й кравецтва, працювали за хліб у німецьких мужиків та по німецьких копальнях, чимало й козацької крови втратили від ворожих куль і набоїв.

Ці страшні й ріжноманітні переживання не зломили їх, не зруйнували їх сили, а тільки загартували їх душу й тіло. Живуть вони й тепер не в дуже блискучих умовах: по кілька душ в одній кімнаті, обідають за 6 марок (себто за ваших 3 центи), одягають і взувають, що Бог пішле. Але яка бадьорість, який настрій, яка працьовитість, яке прагненнє до світла й знання!

З політикою до них шкода й підходити: не цікавляться, мають її досить. Учитись і працювати — ось одиноке їх гасло. Навіть заробітку вони не дуже шукають, аби не відривати дорогого часу від науки. Вони волять бідувати, аби з найбільшою користю зужиткувати „вільний час", який їм дала історія.

Вони вчаться медицини, будівництва, малярства, скульптури, музики, права, природознавства. Прибувши до Німеччини здебільшого з незакінченою середньою освітою й не знавши ні одного німецького слова, вони тепер знаменито складають іспити по німецькій й користуються серед німецьких професорів як найбільшою пошаною.

Наші „дильомати" й „фінансісти" зганьбили українське імя в Німеччині, зробили те імя предметом кпин і глуму. Наші студенти знов навчили Німців шанувати й поважати українське імя. Вони „зукраїнізували" цілу частину міста в Берліні (Шарлотенбурґ), вони зукраїнізували американську запомогову орґанізацію (У. М. С. А.), яка зпочатку ставилась досить скептично до самої ідеї окремішности українського студентства від російського. Дивне диво! Вони навіть зукраїнізували... тутешніх Українців, примусивши їх числитися з собою, як з поважною силою. А зукраїнізувати Українця — це найтруднійша річ у світі.

Ті наші студенти, що вчаться тут малярства, влаштували тепер виставу своїх праць. Що то за гарні малюнки, скільки в них хисту й душі! У творах Глущенка, Ємця, Костенка, Бабія, Мороза й панни Мазуренко строгий спеціяліст знайде певно богато незрілого й невикінченого. Алеж це тільки учні, ще перед роком їх пальці, замісць пензля й різця тримали кріс і шаблю. Для такого короткого часу й для людей, що так богато тяжкого й страшного пережили, ці успіхи можна вважати величезними.

Незабаром студенти мають видати літературний альманах „Для Неї" (себто для України). Яка гарна назва й як добре вона малює правдиві настрої нашого студентства! Так, для Неї, для любої України вони живуть і працюють, вона — одинока їх мрія й втіха. Як артистична вистава познайомила нас з кількома талановитими малярами й скульпторами, так можна сподіватись, що й студентський альманах познайомить нас з талановитими молодими поетами й повістярами. Хто знає, які ще сили дрімають серед нашої молоді!

Щоб хоч трохи поправити свої фінансові справи, студенти впоряджають дня 13. січня великий вечір-баль. До почесного комітету вони запросили богато видатніщих німецьких професорів і письменників, у тім числі й таких, що визначаються своєю антиукраїнською орієнтацією. І настільки високо поставили українські студенти свою репутацію, що всі запрошені особи негайно повідомили про свою згоду взяти участь у почеснім комітеті, хоч та участь може посварити їх з деякими політичними приятелями.

Коли вже зайшла розмова про фінансовий стан нашого студентства, то треба-ж сказати, з чого воно живе. Переважно воно живе коштами американської запомогової організації („Young Men's Christian Association"), яка дає на кождого студента щось по 300 марок місячно й ще оплачує кошти науки й шкільних підручників. Ця орґанізація має величезні заслуги перед українським студентством, бо без її допомоги воно не моглоб істнувати. Та всіх потрібних коштів американська орґанізація (наші студенти фамілярно називають її „Імка") дати не може, а через якийсь час вона й зовсім думає припинити свою діяльність у Німеччині, а мабудь і в Чехословаччині та Австрії.

Вже нині наше студентство зазнає великої біди, бо раптовий зріст дорожнечі в Німеччині застукав його цілком неприготованим. Що означають нині в Берліні 300—400 марок місячно? Але ще гірше буде, коли Американці зовсім припинять свою високогуманну й дійсно християнську діяльність. Що робитимуть наші студенти тоді?

Коли подумати, що в Америці живе богато Українців, у тім числі й богато заможнійших, і коли взяти на увагу, що ріжниця між ціною американського середно-европейського гроша дає змогу берлінському чи віденському студентови прожити **на два доляри місячно,** — то справа не здається трудною. Досить булоб, щоб кожда українська родина в Америці взяла на своє утриманнє одного українського студента в Берліні, Відні чи Празі й висилала йому місячно по 2—3 доляри, щоб ціла проблема була блискучо розвязана. Всіх наших студентів на еміґрації є коло 5.000, а стільки українських родин, що моглиб місячно жертвувати таку квоту, напевне знайдеться в Америці.

Та, правду кажучи, наше студентство не дуже надіється на цю земляцьку поміч. Більше воно надіється на чужих добрих людей — і на власну витревалість і звичку до бідування. Коли воно витримало нелюдський режім у польських концентраційних таорах, коли воно побороло перші й найтяжчі трудноші, то далі вже якось то буде. Воно бідуватиме, поневірятиметься, терпітиме всяку нужду, але свого прапору, на якім написано оте коротеньке, але зворушуюче до глибині душі „Для Неї", воно з рук не випустить.

Ось наша надія, наші дійсні праведники, сіль нашої землі й моральні підпори нашої еміґрації. Скиньмож шапку перед ними та вклонімось їм до землі!

Берлін, 28. грудня. — **Радянин.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СОРОК ЛІТ ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАҐОҐІЧНОГО ТОВАРИСТВА (1881-1921).

(Від власного кореспондента).

Сього місяця минає сорок літ, як в грудні 1881 р. гурток українських громадян у Львові, як народовців так і москвофілів, заложив „Руське Педаґоґічне Товариство". З розвитком українського національного життя в Галичині розвивалося й се товариство, стаючи щораз більше орґанізаційним центром українських змагань до рідної школи. Москвофіли, як відпали від українського національного життя в загалі неначе усохла галузка від здорового пня, так відпали й від сього товариства. Протягом своєї діяльности воно кілька разів зміняло свій статут, відповідно новим потребам. При зміні статута в 1912 р. переменено й назву товариства і від тоді воно називається „Українське Педаґоґічне Товариство".

Свою діяльність розпочало Українське Педаґоґічне Товариство видаваннем двох часописів: „Учителя" для учителів і „Дзвінка" для дітий. По тім розширило свою видавничу діяльність, починаючи видавати також книжочки для молодіжи.

Діяльність Українського Педаґоґічного Товариства почала розростатися й набирати особливого національного значіння від тоді, коли воно почало закладати українські приватні школи. Найперше заложило воно в 1898 р. українську дівочу виділову школу ім. Шевченка у Львові. Потім — в 1903 р. український жіночий учительський семинар у Львові.

Згодом по цілій українській Галичині пішла широка акція закладання українських приватних шкіл: народніх і виділових шкіл по містах, де польські шкільні власти закладали тільки польські школи, далі учительських семинарів і ґімназій.

Як відомо, польські шкільні власти в Галичині всіми силами не допускали до закладання українських публичних шкіл, на що український нарід мав повне право на основі австрійської конституції. Полякам ходило о те, щоб недопускати до розвитку просвіти і культури українського народу, а рівночасно польськими школами польщити його.

Щоб запобігти сьому, треба було закладати українські приватні школи, на які складало датки українське громадянство.

„Українське Педаґоґічне Товариство", як уже сказано, зробило перший початок в закладанню українських приватних шкіл.

Потім закладаннем українських приватних шкіл занялася окрема орґанізація „Рідна Школа".

З вибухом світової війни і заняття Галичини Росією вся акція в сій справі, як і все українське національне життє взагалі, припинилася.

Коли-ж з уступленнем російських війск прийшло до віднови українського національного життя, справа українських приватних шкіл перейшла до „Українського Педаґоґічного Товариства", яке опікується сею справою й доси.

І так діяльність „Українського Педаґоґічного Товариства" обнимає тепер усі справи, які стоять в звязку з українською школою: закладанне й удержуванне українських приватних шкіл, видаванне українських шкільних книжок, видаванне книжок для шкільної молодіжи і т. п.

Серед сповнювання сеї великої задачі, особливо важної тепер, коли український нарід Галичини стогне в ворожім ярмі польської окупації, — „Українське Педаґоґічне Товариство святкує 40-літній ювілей своєї діяльности. В яких важких обставинах обходить воно се своє свято, видно з того, що польські власти заборонили устроїти ювілейну збірку в його користь.

Задачі, які сповняє „Українське Педаґоґічне Товариство" для українського народу, говорять самі за себе. Вони говорять також, яких великих сум треба, щоби ті задачі сповнити як слід.

Тому найкориснійшим пошануванням 40-літних заслуг „Українського Педаґоґічного Товариства українського народу було би зложенне як найбільше гроший на ті цілі, які воно виповняє. Галицькі Українці складають свої жертви на дар „Українському Педаґоґічному Товариству". Я певний, що Ви, американські Браття, які в останніх часах так щиро дбаєте про рідний край і його потреби, не забудете також про ювілейний дар для „Українського Педаґоґічного Товариства", яке виховуючи під важким польським ярмом українські діти в любови до України, виховує будучих борців за волю і долю України.

Прага, 14. грудня, 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС НА ХОЛМЩИНІ

Дня 12. грудня відбувся в Холмі другий з ряду політичний процес Українців на Холмщині.

Два господарі з села Плаванич, повіт Холм, Степан Неміровський, літ 33, Українець, і Пилип Трохимюк, обжаловані о злочин державної зради §108 к. з. за те, що „підчас війни з большевицькою Росією в 1920 р. добровільно повели большевицькі війська, вказуючи їм місця розположення польских військ, чим причинилися до улегчення їм військових операцій".

Обжалованих арештовано дефензивою в осени 1920 р., посаджено до тюрми в Холмі, а потому вивезено до Люблина (холмська ґрупа інтернованих). Там вони просиділи 4 місяці, після чого за кавцією їх звільнено і відпущено до дому.

Судить люблинський окружний карний суд, відділ І, виїздової сесії в Холмі.

Обжаловані бороняться самі. Оборонець їх, адвокат д-р Ганкевич зі Львова на розправу не приїхав, бо сидить у тюрмі. Запрошений до оборони адвокат Анатоль Фукс з Люблина відмовився боронити обжалованих, хоч попередно дав на це свою згоду.

До розправи покликано зверх 20 свідків.

Обжаловані Неміровський і Трофимюк, після заняття большевиками села Плаванич, пішли до Холму в ціли охорони своїх родин, шваґрів і сестер. Большевиків не провадили і до вини не признаються.

Після зізнань перших чотирох свідків виясняється повна невинність обжалованих. Після збивчивих зізнань свідків обвинення Задружного, який все хотів переконати суд, що обжалований Трофимюк провадив большевиків, показував окопи і т. и., свідка Стемпковского, який відмовився від попередних своїх зізнань, обвинувачуючих обжалованих суд, приступив до переслухання свідків оборони.

Свідок Полька Кіціньска ствердила перед судом, що ціла історія справи Неміровського і тов. є видумана в ціли особистих порахунків між обжалованими а доносчиками, темними особистостями.

По зізнанню ще кількох свідків оборони, цілком розбивших будову обжалування і після зречення решти свідків, забирає голос прокуратор Пщибильскі. Він коротко заявляє, що акт обжалування проти Степана Неміровського і тов., прокураторський уряд будував виключно на зізнаннях свідків Задружного і Стемпковского, які одначе підчас розправи не підтвердилися, тому він зрікається від обвинувачення.

Після $1\frac{1}{4}$ годинної наради, суд в складі голови, віце предсідників карного суду в Люблині Ст. Бокевіча, суддів: Прусского, Ксенжопольского і Бурака виніс обжалованим оправдуючий присуд.

Судова саля повна плаванчуків. Плаванчуки підхоплюють обжалованих своїх односельчан і валом виходять з салі.

А 4 місяці тюрми, ревізій і катування тільки від того, що прокураторський уряд „будував акт обжалування головна на зізнаннях двох свідків", відомих в селі пройдосвітів.

ПИТАННЯ МОВИ НА ПІДКАРПАТТЮ

Між „Союзом соціяльної помочі підкарпатського студентства" і москвофільським студентським товариством „Возрожденіе" прийшло до завзятого спору і боротьби за становище в питанню мови на Підкарпаттю. Недавно вислало „Возрожденіе" на руки чесько-словацького уряду меморіял, в якому виступає проти розговірної української народньої мови на Підкарпаттю. Студентство, зорґанізоване в „Союзі соціяльної помочі", відмовляє права „Возрожденію" говорити іменем підкарпатського студенства, бо за „Возрожденіем" стоїть декілька лише москвофільських одинець, що мови підкарпатських Українців не знають. В меморіялі, висланому Союзом до чесько-словацького уряду, зазначено, що введенне російської мови на Підкарпаттю до шкіл і уурядів коштувати-ме чесько-словацький уряд богато зайвих жертв і буде насиллєм на українському населенню Підкарпаття.

ЧИ Є У ВАШІЙ МІСЦЕВОСТИ ВІДДІЛ У. Н. СОЮЗА

НАЙБІЛЬШОЇ І НАЙСОЛІДНІЙШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ РОБІТНИЧОЇ?

ЯК НЕМА, ТО КОЖДИЙ СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН ПОСТАРАТИСЯ, ЩОБИ ЗАСНУВАТИ ЙОГО.

ДО ЗАСНОВАННЯ НОВОГО ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗА, ПОТРЕБА НА ПОЧАТКУ НЕ МЕНШЕ ЯК 6 НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ПО БЛИСШІ ІНФОРМАЦІЇ ТРЕБА ЗГОЛОШУВАТИСЯ ЛИСТОВНО НА АДРЕСУ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА:

I. KASHTANIUK,

P. O. Box 76. Jersey City, N. J.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

КРОВ ЗА КРОВ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(20)

„Як мені велено, я силкувався при помочи Донців знайти на східних окраїнах Запорожа таке місце для російського ґарнізону, про яке Запорожці не скоро довідались би, що воно в наших руках. Се не легка справа, бо Донці запорожських закутин і криївок не знають. Всеж таки вказали мені одно місце, де можна би примістити і перед очима Запорожців скрити малий відділ війска, одай доки не знайдеся місце пригіднійше. На біду, комунікація з сим місцем вела би через околицю, де вже є мала оселя заселена збігцями з Гетьманщини. Сю оселю треба було насамперед усунути. Мені повелося підмовити Донців до нападу на сю оселю. По приреченню безкарности, вони вирушили в похід з тим, що оселю знищать, і, не випустивши ні живої душі, всіх мешканців оселі приведуть до себе, та вишлють їх як найдальше на схід, щоби на Запорожє ніяк вернути не могли. Тим самим я виконав друге порученне, щоби між Донцями і Запорожцями провокувати граничні спори і бійки, виправдуючи присилку російських чиновників і російського війска для удержання неспокійного козацтва в Карбах".

„Як експедиція скінчилася ще не знаю, бо доси не вернула, хоч вже повинна бути назад. Опізнення каже мені надіятися, що Запорожці побили Донців. Се дасть нам притоку до карної експедиції проти Запорожців і до полишення в сій околици нашого ґарнізону, будучім то на се, щоби Запорожці не важилися в друге непокоїти спокійних Донців, царських підданків".

„Про сей похід донесу докладнійше, як Донці вернуть. Тепер ось що до справи місця на тайну кріпость і нову сербську оселю. Чув я від Донців, що саме на східних окраїнах Запорожа живе від кільканайцяти літ полюючи, якийсь Калмик. Він має знати, ліпше від самих Запорожців, кожду пядь землі в тих сторонах, які нам треба заселити новим народом. До сего Калмика дуже тяжко дібратися. Попри те він заприязнений з Запорожцями і зависимий від них. Він, або не покаже пригожого на нашу ціль місця, або, як покаже, то зрадить нас Запорожцям. З тим Калмиком я нині мав велике щасте. Я спіймав його сина, що спалив міст, котрим експедиція Донців, вертаючи домів, мала перейти Міус. Ні Донці, ні Запорожці ще не знають про мого полоненика, і я хочу, як перед одними так і перед другими удержати в тайні. Розпущу чутку, що його забрали Татари.. Того Калмиченка посилаю вам і прошу задержати його в себе, так щоби не втік і щоби на Запорожу ніхто, головнож його батько не знав, де він. Гадаю, що за надію повороту сина, старий Калмик зробить мені все, що від него зажадаю; покаже нам місце, яке нам потрібне. Як він не схоче робити сего, та за обіцянку повороту до батька зробить син.

„Кінчу, бо відсилати письмо і полоненика".

„Николай Кирилович Филемонов".

Запечатавши письмо, Филемонов приклинав одного салдата.

Посадите Калмика на коня, звяжете йому ноги під черево коня і руки на спині. Возьмете його між себе, держачи в руках аркани зашморнені на його шию. Поїдете з ним до Бахмута і передасте його разом з отсим письмом нашому ґенералови. Розумів?"

— Розумів.

— Повтори!

Салдат повторив, докладнійше, ніж „Отче наш".

— Доки не відідете в Славяносербію, не сміє бачити вас ні одна жива душа. Але також в Славяносербії і в самім Бахмуті ведіть полоненого так, щоби його ніхто не бачив, доки не опиниться в тюрмі. Горлом заплатите, як побачить його в ваших руках який Запорожець. Туди на брід не поїдете. Міст спалений, отже Донці будуть вертати бродом. Увиділи би вас. Поїдете ід півночи і не переступаючи Міуса, заїдете до Славяносербії. Відси, звідки зачинаються зимівки і оселі, в день відпочивати а їхати дальше лише ночию. Так ніхто вас не побачить... Вже всьо... бувай здоров!

Салдат не рухався, як би ще на щось ждав, чіхаючися в потилицю.

— Ти ще тут? — ґукнув офіцир! — Я знаю, які в тебе фантазії. Але ти повинен знати, що царський салдат наче та птиця, що ні оре ні сіє, а жиє і хвалить Господа. Я так жию і ви так маєте жити. Пашол!

Виславши полоненика, Филемонов затер руки з вдоволення. Пройшовся пару разів по хаті і задзвонив перстенем об фляшку. До комнати увійшов салдат.

— Давай їсти! Як лише зїм, ти і Василь Іванович поїдете зі мною. Ссідлайте коні!

Попоївши, Филемонов з двома салдатами поїхали в сторону броду. Три, в лісі скриті козаки побачили трех заз броєних верхових, але не виступали з ліса і не займали їх. Пропустили їх попри себе і аж тоді, коли Москалі були в половині дороги між ними і поваленими поперед дороги буками, виступили з ліса на дорогу, загороджуючи Москалям відворот. Рівночасно оден з козаків свиснув. Москалі почули свист і здивовані озирнулися.

— А то що? — крикнув Филемонов. — Хто ви?

— Отсі нехай вам скажуть! — відповів оден козак і показав рукою в сторону застави.

Москалі глянули туди і побачили за барикадою пять козаків із зверненими проти них цівками мушкетів. По обох боках дороги зашелестіло. Москалі зирнули сюди й туди... З одного і другого боку висунулися з корчів цівки мушкетів. З лиця Филемонова пробивавсь жах і досада. Він здогадався, що Донця не поталанило. Гадав, що то похід Запорожців в Донщину, бо тут панувало право „око за око, зуб за зуб!"

— З коний! Збрую на землю! Самі сюди на право поза звалений бук! — приказував провідник козачої стежі.

Филемонов аж тепер отямився.

— До кого ти так говориш?! — крикнув. — Не бачиш, хто я? Розступіться!

— Я не сліпий. Бачу і знаю, хто ти... Московський офіцир з двома салдатами.

— Ну?...

— Що — „Ну?"! — Сам скажеш, що знаєш хто я...

— І що з того?

— Що з того?! Долой мушкет і зробити вільну дорогу!

— Не сердься і не плети дурниць. Ще раз кажу... злізайте з коний і покладіть збрую. Буду числити. Як до „три" не віддашся в наші руки, стріляємо... Раз!...

— Сій! — крикнув Недоля, висуваючися ізза барикади.

Оден козак, що стояв за барикадою, як лиш побачив Москалів, пігнав до Недолі сповістити його про появу Москалів. Недоля боявся, що станеся щось такого, з чого пізнійше вийде якийсь клопіт, отже причвалив сам. Саме в хвили, коли козаки мали випалити, висунувся зза бука.

— Хто ти? спитав офіцира — і що тут робиш?

— Я Николай Кирилович Филемонов, імператорський майор. Сі два мої люди, салдати царського величества... А ти хто такий? Бачу, якийсь старший над отсими собаками.

— Я Василь Недоля, Запорожець. Козак поповичівського куріня, на сей час отаман сотні, що приарештувала розбишаків з Донщини, та відбила від них загарбане ними добро і полонених людий.

— Заки поговоримо про сих, як ти кажеш, розбишаків, дай по морді кождому з отсих, що мене обступили. Відтак кажи їх повязати і передати моїм салдатам. Мене самого веди до полонених тобою Донців.

— Що більше жадаєш?

— Решту скажу, як поговорю з Донцями.

— Вволю тобі волю, хоч трошечка не так, як ти хочеш.

— Ну?

— В морду бити моїх людий не буду...

— Чому?

— Бо не можна бити сего, чого нема. Запорожець морди не має. Таке є хиба лищ у Москалів, ось приміром у твоїх людий і в тебе. Може й в твоєї цариці.

Филемонов просто омертвів, чуючи таке. Коли прочуняв, хотів кинутися на Недолю. Але вид козачих мушкетів прикував його до місця:

— Навчу я тебе, — шипів, що морда є в кождого Запорожця. Як ти не хочеш сам бити, то я се зроблю. Прикажи своїм людям покласти збрую і станути рядом перед мною. Не бійся, що може залегко вдарю. Диви, яка моя рука. Ручу, що як не вилетять кождому два-три зуби, то бодай потече юшка з рила.

— Зроблю, що хочеш, але вибач, що не всьо буде так, як ти кажеш. Чейже і я маю тут голос. Троха буде так як ти хочеш, а троха так, як я хочу.

— Нехай і так, лише не ґайся. Зачинай!

— Отже слухай!... Збрую покладуть, так як ти хочеш. Але не Запорожці, лише так як я хочу, ти й твої мордаті Москалі. Мої козаки стануть всі рядом перед тобою, цілком так як ти хочеш. Але кождий з них, не дістане в морду від тебе, лише так, як я хочу: кождий з них дасть в морду тобі. Потому, цілком так, як ти хочеш, пустимо тебе до Донців. Лише ти забув зажадати від мене, щоби я тебе і твоїх Москалів звязав. Се зроблю, не ждучи твого приказу. Кинуть вас повязаних як баранів між спутаних Донців.

— Чи ти пяний... чи ти сказився... сучий сину?! — крикнув Филемонов. — Ти, як би не бачив, що перед тобою стоїть офіцир Імператриці! Я тут в заступстві цариці... То так, як би перед тобою стояла сама цариця. Розумієш?!

— Розумію, розумію. Як би тут стояла сама цариця, і так говорила як ти говориш, то сама цариця дістала би в морду. А що в заступстві морди цариці перед нами стоїть твоя морда, то по морді дістанеш ти.

Филемонов поблід. Стис пястук, але бачучи цівки козачих мушкетів, руки не підвів.

В сій хвили від броду причвалав Запорожець. Приніс вість, що в степу за рікою вирінули два відділи верхових. Вони чвалом наближаються до броду. Попереду менший відділ. За ним, як би на вперейми, гонить відділ другий. Хто вони, не може було розпізнати, бо його вислано сюди в хвили, коли тілько стежа помітила наближаючихся.

— Мушу на часок на той бік, — сказав Недоля до Запорожців, що обступили Москалів. — Пильнуйте їх! Як би котрий пробував виховзнутися, або лише рушив рукою по збрую, застрілити як пса!

Завернув коня і пустився бродом на той бік ріки. На дорогу обставлену козаками влетіли на спінених конях Донці, що вертали з погоні за збігцями. Недоля дав знак і в тій же хвили в сторону дванайцяти Донців зафурчіло яких трицять арканів. З усіх сторін: з боків, з переду і з заду висунулися козаки з рушницями зверненими до трех Донців, що не захоплені арканами і нестягнені на землю ще сиділи на конях. Донці мусіли злізти і покласти збрую. Лиш се сталося, знов затупотіли коні. Від степу надлетіло яких сорок верхових. Перед повязаними Донцями зупинили коні. Се були сусіди Батюка і одна бекета, що стояла у паланочного полковника, ждучи на приказ, куди відійти. Всіх їх заалярмували ґонці Батюка і фіґура підпалена Калмиком. Вони зараз рушили в сторону хутора Батюка. Від його чабанів дізналися, що війско, яке случайно зібралося було в хуторі, вже відійшло і має засісти на Донців коло броду на Міусі. Відділ пустився не за тропою війска, лише просто в сторону броду. Повільний похід Донців уможливив їм наспіти бодай на кінець баталії. Але і сей пізний прихід не був без користи. Вони зустрілися з хлопами, що були втікли з донського полону. Від них козаки довідалися, що за ними йде донська погоня. Козаки розвинулися в пів колесо і рушили в сторону табору. По малій хвили зустрілися з дванайцятьма Донцями, що за збігцями шпиряли по степу. Донці, побачивши перед собою в четверо сильнійшого ворога — бо й збігці злучилися з козаками — завернули назад до своїх. Не знали, що їх табор уже в запорожських руках. Так то наспівші на поміч козаки, хоч вже не конче були потрібні, допомогли довершити і прискорити побіду, бо зігнали до купи і загнали в засідку решту Донців.

Новому відділови отаманував паланочний сотник. Як би був у Батюка в хвилі, коли в похід виступав перший відділ, то був би проводив цілому походови. Недолі віддано провід лише тому, бо між зібраними в похід не було нікого з паланочної старшини. Як би Недоля зустрівся був з сотником ще в дорозі на місце розправи з Донцями, був би провід віддав йому, бо над усяким війском у паланці отамануе паланочка старшина, хиба що сам кошовий вишле когось з кошової старшини. Недоля не думав ломити запорожських звичаїв. Бачучи між тими, що тепер надіхали, паланочного сотника, Недоля підіхав до него, поклонився і промовив:

(Дальше буде).

ВЖЕ ЗНОВА МОЖНА ЇХАТИ ДО СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ.

Лінія Кюнард-Анкор оповіщує, що вона приймає знова замовлення на переїзд до Совітської Росії, але тільки під умовою, що дотичні пасажири виkажуться письмом від заграничного уряду Совітської Росії, що їм вступ до того краю є дозволений.

Лінія Кюнард-Анкор виготовила аплікаційні бланкети, які можна дістати в кождій корабельній аґенції, що репрезентує Лінію Кюнарда. Ті аплікаційні бланкети видаються задармо, а аґенти достарчать кождому потрібних інформацій і допоможуть виповнити аплікацію дотичним пасажирам. Кожда декларація мусить бути потверджена публичним нотарем. Виповнену аплікацію мається заслати до бюра Кюнарда або до одної з аґенцій сеї компанії, а ся відішле дотичну аплікацію до російського уряду. За сю процедуру неплатиться зовсім нічого, хиба що жадається телеграфічної відповіди, а в такім случаю аплікант платить одного доляра на покриттє каблевих коштів.

Компанія повідомляє також, що вона продає платні наперед білети для тих Росіян, котрі хотять приїхати до Злучених Держав. Бюра Кюнарда заграницею є в почтовій комунікації з північно-західною частию Совітської Росії і вони можуть порозумітися з тими пасажирами в названій части, для яких куплено, або купиться, платний згори білет. До тих платних згори білетів можна долучити відповідну готівку, потрібну для пасажирів на їх видатки.

Дотичні еміґранти мусять удатися лично до американського конзуля, щоби він завізував їм їх пашпорти, коли вони мають у Злучених Державах свояків, до котрих їдуть. Усякі инші еміґранти мусять внести аплікацію о візованнє до свого місцевого американського конзуля, котрий відішле її до заграничного міністерства у Вашінгтоні. Візованнє можна дістати в Ризі, Данціґу, Варшаві, Лібаві і Ковні.

Горожани Злучених Держав або декляранти (з першими паперами) можуть купувати платні згори білети для своїх свояків, а ті білети треба вислати до одного з бюр Кюнарда в Злучених Державах, разом з потвердженнєм (афідейвітом) удержання в трох примірниках і з писемним доказом, потвердженим нотарем, що покупець є горожанином Злучених Держав або деклярантом.

Подорож третою клясою з Ню Йорку до Лібави через Анґлію коштує $110, з додатком $5 на воєнний податок.

Платні згори білети через Анґлію до Ню Йорку виносять: з Варшави, Лібави і Ковна $106; з Риги $107. (Окремо платиться $8.00 поголовного податку Злучених Держав).

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЮДОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ В НЮ ЙОРКУ.

Середа, 17. січня, година 7:45 вечер, саля Народного Дому ч. 3, виклад Д-ра С. Демидчука з політичної економії: КОНСУМЦІЯ. 13

ЗОГНИЛА МОРАЛЬ ПОЛЬЩІ.

„Ла Кроікс", орган французьких католиків, містить статю о. Каз. Лютославского, відомого вшехпольського посла до варшавського сойму. Лютославский пише, що Польща ніколи не переслідувала уніятів-Українців у Східній Галичині; се якраз польські дідичі будували Українцям гр.-кат. церкви. Назву „Українці" для галицьких Русинів перебрала Австрія від одної ворожої Польщі радикальної партії. Польсько-українська війна з 1918. р. була зорґанізована австрійськими Німцями, а галицька армія складалася в більшости зі схизматиків російського походження. Ся армія — се були банди, що хотіли посадити на престол України Вільгельма Габсбурґа а її допускалися насильств на миролюбивім польськім і руськім населенню Сх. Галичини. Тому Польща мусіла виступити в його обороні. Польські надужиття у Сх. Галичині — се чиста видумка; недопущеннє папського візитора о. Дженоккі було спричинене виключно війно, яку вели якраз ті мнимі Українці-ґерманофіли.

Редакція „Ла Кроікс", містячи сю відповідь, додає від себе, що о. Лютославский все таки признає факт недопущення о. Дженоккі і має на оправданнє одиноку відповідь: війна... Одначе деякі вчинки польскої армії, як прим. профанації церков і святотацтва супроти грецького обряду не дадуть оправдати станом війни. Якщо Поляки тому заперечують, то одиноким способом висвітлення правди булаб міжнародня анкета і Польща у своїм власнім інтересі не повинна їй противитися.

Моральне багно польської суспільности, в яке вона застрягла, ілюструє собою о. Лютославский як не мож краще. Подумати тільки, що се пише католицький священик, який не соромиться воювати проти святої нашої справи такими нечувано підлими й нахабними брехнями й наклепами, як сі, що їх тут наводимо! Сей упадок моралі й етики відібється погубно на цілім польськім народі, бо коли духовні його провідники так глибоко впали, то де вони можуть його завести? Таксамо виглядала стара Польща перед безпосередним її упадком.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. Николая, від. 5, повідомляє, що чвертьрічний мітінг відбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 21. січня, в домі Петра Коцана під ч. 268 Парк Плейс. На порядку нарад є важні справи до полагодження, тому всі члени повинні явитися. — А. Климишин, предс.; П. Коцан, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 367, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 22. січня, в гали церковній під ч. 303 Гудсон Аве. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — А. Бабій, предс.; С. Андріїв, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє, що звичайний мітінг відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 22. січня, в гали Укр. Роб. Дому під ч. 2376 Ґрейлінґ стр. На порядку нарад звіт усіх урядників і контрольної комісії. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — О. Нога, предс.; П. Андрушків, секр.

ФІНІКСВІЛ, ПА. Відділ 321 У. Н. Союза взиває своїх позамісцевих членів, котрі переѳувають у місцевостях, де є відділ У. Н. Союза, щоб зголосились по переступні листи можливо як найскорше. Котрий би не хотів сего зробити, то лише до У. Н. Союза може належати і платити, а до братства ні. Рівнож місцевих членів просимо, щоби були так добрі і свої обовязки точно сповняли, а то на час що місяця свої належитости платили і на мітінги охочо приходили. — Н. Фляга, предс.; Н. Лісовський, кас.; Ф. Пюх, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВЖЕ ВИЙШЛО 3-тє ЧИСЛО

„ЧОРНОГОРИ"

Це дуже цікаве число, містить ось які статті:

1) **„Порука"**, славна на увесь світ балядa Фр. Шіллера в переводі О. Ю. Федьковича. До того додані два прегарні образки: один, представляє як зловлено Дамона, що хотів убити царя-тирана Діоніза у Сиракузах; другий представляє як на приказ царя мають власне прибити на хрест молодця, котрого Дамон дав церкви в „поруку" і як надбігає Дамон і спасає свого приятеля від смерти.

2) **Стаття про Фр. Шіллера** і його твори. До неї додано

3) Спис творів Шіллера, що вийшли в українськім перекладі. Цей спис дуже важний для кождого, хто працює над власним образованнем — зладив наш заслужений бібліограф І. Калинович.

4) Інтересна стаття Кирила Т. „Що читають Американці". Цю статтю повинен перечитати і добре над нею подумати кождий письменний еміґрант-Українець.

5) Д-р М. Л. дає коротку, але дуже влучну і інструктивну статтю про М. Драгоманова. Автор — звісний письменник також і в Америці. До цеї статті доданий гарний портрет М. Драгоманова.

6) Стаття Івана С. про **„Робітничу Олімпіяду"** в Празі описує в дуже живий спосіб гімнастичне свято свідомих чеських робітників. Ця робітнича орґанізація стоїть рішучо проти комунізму, хоч прапори її червоні. Вонаж повстала далеко скорше чим народились московські большевики. І наші „Січовики" були на тім святі. До статті додано чотири прегарні образки. Крім цего є ще чотири образки з життя нещасливої велико-української армії інтернованої Поляками в Ланцуті.

Хто хоче дістати 10 таких інтересних, а змістом ріжних книжочок „Чорногори", а надто дві книжки в додатку, най пришле 1-го доляра (в рекомендованім листі) на адресу: **Dr. Demeter Koropatnyckyj, Wien, VIII. Langegasse 14.**

Крім 3 чисел „Чорногори" вийшли ще 4 числа „Народньої Бібліотеки Чорногори". Ось вони:

„Про Січових Стрільців" — з гарними образками.

„Так вам треба", і **„Як козакам роги виправляють"** — дуже веселі дві комедийки, добрі і до читання і до аматорських вистав.

„Ребенщукова Тетяна" — славна повість М. Павлика за котру він відсидів 6 місяців тюрми. Ці всі твори коштують також 1 доляра вже з коштами пересилки.

Вже зима, вечері довгі. Спроваджуйте та читайте на здоровля.

Редаґує „Чорногору" і її „Бібліотеку" **Д-р Кирило Трильовський.**

До нього присилайте фотографії з життя Українців в Америці та у Вітчині. З часом все важче піде до „Чорногори".

ЖОРСТОКЕ УБИЙСТВО.

В селі Волиці, п. Скалат, вимордовано в ночі дня 5. грудня цілу родину Миколи Брошка в числі 5 осіб, а саме двоє дітей у віці 10—13 літ, 16 літну дівчинку і батька та матір. Трупа Миколи Брошка найдено на возі під деревом, до якого були привязані коні. Цілий дім зрабовано. Село Волиця віддалене півтора кільометра від Калагарівки, села над Збручем в якому находиться станиця жандармерії і військо. Убийники вимордували цілу родину в хаті, а опісля вивезли на поле.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ІНТЕРНОВАНІ ЖОВНІРИ У. Н. Р. ПОШУКУЮТЬ СВОЇХ КРЕВНИХ.

Табор інтернованих № 10, Каліш, Польща.

1. Сергія Герасимовича Гапонюка, що до 1914 року жив у Ню Йорку куди приїхав в 1910 році з Київщини, Литовецького повіту, з села Слобідки, шукає його двоюродний брат Загоруйко Пилип.

2. Івана Прокоповича Пащенка, з села Масловки, Канівського повіту на Київщині, шукає його двоюродний брат Михайленко Іван.

3. Генриха Генриховича Трітшеля, з села Масловки, Канівського повіту на Київщині, шукає Михайленко Іван Юхимович.

4. Франка Ґеорґієвича Тімке і його дружину Розалію Леонтовну з Коршнівських, котрі до 1914 року мешкали в Шікаґо, шукає брат її, Коршнівський

Просимо усі українські часописи в Канаді і Зл. Державах передрукувати це пошукування. 13

ПРО ПОЛЬСЬКИЙ СЕЙМ, ЖЕЛІЗНИЦІ І БАНКИ, ПРО ПОЛЬСЬКИХ МІНІСТРІВ, ПАТРІОТІВ І ЇХ ПОДВИГИ, ПРО ПОЛЬСЬКІ МОРДОБИТІЯ І ИНШІ ДОКАЗИ „ВИСШОЇ КУЛЬТУРИ"

(МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН).

В „Ржечпосполіті" читаємо ось які „пшиказаня":

„Памятай, що підвалиною і фундаментом кождого краю є здорова торговля; памятай, що **в Польщі еще далеко до сего!** (прецінь раз признались!). Памятай, що Польща, то молода дитина" (так! так! молода і дурна дитина) „з якою треба обережно обходитися і дбати про її добро". Тепер я вже не знаю, що є Польща. Раз чую, що Польща є „ойчизна-матка", то знов кажуть, що вона є „молода дитина", та ба! з промови соціялiста Чапінського довідуюся, що Заморскі і його компанія уважають Польщу не за „ойчизну", і не за леґальну дитину а за „якогось знайдюха". За те хрестне імя і за книжку, яку Заморскі написав для амер. Поляків і в якій згадав заслуги Пілсудского і його „валечних" Йонтків, польскі сейм дуже нагнівався і недавно радив над тим, як покарати Заморского, чи має за кару носити на плечах мілїон марок польських одномарковими значками через цілий рік, чи має співати мілїон разів „еще Польска", чи випити мілїон фляшок „польскей вудкі". Яка там кара йому не припаде, то Ян Заморскі певно подумає, що ліпше пр. в Золочеві брехати на Українців і слухати похвал ніж говорити правду і почути за се не одно гірке слово а вкінци двиґати на плечах пів вагона польських „гроший".

Щож написав Заморскі? — Назвав Пілсудского „другом большевиків", казав, що офіцери польські поступали так, щоб „здезорґанізувати боєвий фронт". А про польських „стшельцуф" так каже: „Вербовано молодіж соціялістичну і ріжне сміття суспільне, людий вийшовших з кріміналу або молодіж недозрілу". А дальше „Побіч мордовання Поляків, займалися „стшельци" рабунком, насилували дівчат мимо того, що привезли з собою богато жидівок з Кракова. Тільки стрільці нібито польські розпочали свій завід військовий від рабовання і мордовання власних земляків". Заморскі не згадує про насильства над Українцями, та про се ми самі знаємо і коли він каже, що власних „родакуф" рабувалося і мордувалося, то щож допевра робили з Українцями ті „оборонці Европи".

Та Польща і иньші журби має. Ходить її імешно о „замкнення всхідних границь". Се дуже трудна справа; се те саме, що замкнути океан посередині греблею або заборонити вошам їздити польськими желізницями без білету і пашпорту. Ні! се еще труднійше, бо щоби замкнути границі то треба конечно їх мати. Та „ойчизна" каже, що мимо того замкнула би границі, яких немає, коби тільки міністер від фабрики польських марок виплатив кількадесять вагонів „гроший" на кожухи для граничної сторожі. А що міністер перед весною неможе рішитися, тож „Ржечпосполіта" каже, що знайдуться такі, що вистараються кожухів „приватно" тобто здруть з українського селянина. Добре зробила би „Ржечпосполіта" як би порадила тим „стражнікам" не лакомитися на український кожух, а то сей має ту погану натуру, що чіпаєся дуже чужої скіри і як прийдеться його скидати то не ручимо за безболізну операцію. А скинути його певно прийдеться.

Тимчасом свариться „Ржечпосполіта" з міністром желізниць, о се, скільки то „польскє колеє" мали недобору. Міністер каже, що лише 37 міліярдів марочек, а „Ржечпосполіта" твердить, що далеко більше. Хто їх знає, котрий з них бреше. Та що польські желізниці гонять як слимак, то видно з сего простого як обруч рахунку: З Ню Йорку до Шікаґо іде поспішний „трен" таксамо довго, як з Тернополя до Варшави. Є лише маленька ріжниця, а то ся, що з Тернополя до Варшави є около 400 км., а з Ню Йорку до Шікаґо около 1500 км. Та що тут з Америкою порівнувати, коли польський „курєр" іде трошки скорше як колишній грималівський або збаражський „самовар". — Коли польські „колєї" гонять з такою скоростию, що Форд, як би побачив, то умер би зі сміху, то за се сто разів скорше очищують польські міністри державну касу від непотрібних балястів, тримаючися засади, що „ойчизні" все одно, як з тим так без того, однаково чорт усьо забере! Має взяти другий, волів я взяти. Так думав міністер Бардель (в „ойчизні" де не плюнеш, то міністер!), який любив так сильно свою фамелію, що засипав її концесіями; польському соймови не подобалася така любов, тож давай судити міністра; та тут показаолся, що таких панків більше. Показалося, що і бувший міністер фабрики марок чи як його „обивателі" звуть міністер „фінансів" Ґрабскі позичив якомусь Собаньскому 150 міліонів марок з державної каси, за що Собаньскі заручив своїм маєтком вартости 700 тисяч марок. Чи не добрий бізнес?

Коли крадуть великі риби, то чому не красти малим жабам і ракам? І тому „обивателі і уржендніци" видячи, що „ойчизні" тяжко жити, милуються над калікою і стараються з усіх сил бодай її розікрасти, щоби „матка" пішла скорше спати сном вічним. І крадуть як круки падолину. Вистарчить взяти першу ліпшу польську газету в руки а там подибаєте того зілля, скільки подобається. Ось пр. „Дзеннік Людови" з 4. грудня пише, що на стації в Білобожниці урядник брав хабарі по 50.000 марочек; начальник стації в Станіславові перебрав вже мірку і пішов за „ґрати". (крук крукови очий не видзьобає!) і т. д. і т. д.

Як дальші докази „висшої культури" належить згадати останні польські „мордобитія". І так Ян Заморскі за великі заслуги принесені „ойчизні" набрав недавно в Варшаві від якогось поручника по шляхоцькім рилі чи там личку. А коли польські посли і журналісти побачили, що пика не шклянка і скоро не зібєся, зачали на добре пробувати собі взаімно силу кулаків і зубів. І так перебив якийсь посол з лівиці журналіста з правиці; а правий перебив лівого і т. д. Супротив так сильних доказів „висшої культури" належало би узнати „обивателів і патріотів" за дійсних оборонців Европи і культури. Для вашінґтонської конференції повинно се бути наглядним доказом, що можна зовсім без оружа повибивати собі зуби.

Як зачувати, незабаром мають відбутися перегони російської чрезвичайки і польської дефензиви. Ходить о се, хто більше мав дотепер політичних вязнів: Росія чи Польща. „Ойчизна" будучи непевна виграної хоче еще в останнім часі добути рекорд і тому арештує кождого Українця, що попаде під руки. Який буде вислід тим перегонам обох „культурних" держав, нині еще певно не знати. Загально кажуть, що буде „розіґранка". Та можливе є, що нагородою поділяться. А нагорода є право вивісити коло державного гербу людський череп і катівський мотуз. Мотузом певно поділяться, одним і другим придасться для себе! Бо хто чим воює, від сего і гине!

Юрко.